

Wajong wordt drastisch beperkt

Door Ynske Jansen, 2014

Mensen met een Wajonguitkering zijn de afgelopen periode heen en weer geslingerd tussen hoop en vrees: wel of geen herkeuring? Wel of geen uitkering? Begin februari 2014 werd bekend dat de regeringsplannen voor de huidige Wajongers na veel protesten worden verzacht.

Op de gevolgen voor de huidige Wajongers en voor mensen die na het ingaan van de Participatiewet voor het eerst een beroep doen op de Wajong gaan we hieronder in.

Let op: de plannen kunnen opnieuw veranderd worden!

Strengere voorwaarden voor Wajong

De Wajong is er op dit moment voor mensen die op hun zeventiende jaar of tijdens hun studie vóór hun dertigste jaar langdurig ziek zijn of een handicap hebben, en daardoor niet in staat zijn 75% of meer van het minimumloon te verdienen. Voor hen regelt de Wajong een uitkering en hulp bij het vinden en houden van werk.

Volgens de regeringsplannen komen nieuwe aanvragers vanaf 2015 alleen nog in aanmerking voor een Wajonguitkering als zij volledig en duurzaam arbeidsongeschikt zijn, oftewel 'duurzaam geen arbeidsvermogen' hebben. Er komt een aparte regeling in de vorm van een Algemene Maatregel van Bestuur (AMvB). Daarin zal staan hoe bepaald wordt of iemand 'duurzaam geen arbeidsvermogen' heeft. Daarvoor zal naar het volgende gekeken worden:

- hoeveel inwerktijd heeft iemand nodig?
- hoeveel begeleiding heeft iemand nodig?
- hoeveel uur kan iemand werken?
- wat kan iemand minimaal presteren (uitgedrukt in een percentage van het wettelijk minimumloon)?

Deze criteria worden nog nader uitgewerkt. Omdat de bezuinigingsdoelstelling al vaststaat, is wel duidelijk dat ze heel streng zullen zijn. In een brief aan de Tweede Kamer schreef staatssecretaris Klijnsma afgelopen september dat zij ervan uitgaat dat volgens de nieuwe criteria van de huidige 240.000 Wajongers 140.000 wel arbeidsvermogen zullen hebben en 100.000 duurzaam geen arbeidsvermogen. Alleen nieuwe aanvragers die aan deze strenge criteria voldoen, zullen in aanmerking komen voor een Wajonguitkering. De anderen worden geschikt verklaard om te werken, en moeten bij hun gemeente aankloppen voor financiële ondersteuning en hulp bij het vinden van werk.

Herkeuring huidige Wajongers

- Iedereen die al vóór het ingaan van de Participatiewet recht heeft op een Wajonguitkering, zal ook beoordeeld worden volgens bovengenoemde criteria. Bij deze herkeuring zal het UWV bepalen of iemand 'arbeidsvermogen' heeft. De herkeuringen worden door het UWV uitgevoerd in een periode van drie jaar: januari 2015 tot en met december 2017.
- Als uit de gegevens van het UWV blijkt dat iemand duurzaam geen arbeidsvermogen heeft, zal de beoordeling schriftelijk gebeuren. Van mensen die werken, zal waarschijnlijk automatisch worden aangenomen dat zij arbeidsvermogen hebben. In andere gevallen vindt de herkeuring plaats op basis van een gesprek met de verzekeringsarts en/of de arbeidskundige. Wie daarom vraagt, krijgt altijd een gesprek met beide functionarissen van het UWV.
- Wie een Wajonguitkering houdt, krijgt minimaal iedere vijf jaar een herkeuring. Inkomen van een partner, huisgenoten of eigen vermogen hebben geen invloed op die uitkering.
- De overstapmogelijkheid van de oude Wajongregeling (van vóór 2010) naar de nieuwere Wajong (ingegaan in 2010), die voor sommigen gunstiger kan zijn, blijft bestaan.

Gevolgen herkeuringen

- Mensen van wie bij de herkeuring wordt vastgesteld dat ze duurzaam geen arbeidsmogelijkheden hebben, houden hun Wajonguitkering van 75% van het minimumloon.
- Mensen die volgens het UWV wél arbeidsvermogen hebben, zullen zich actief moeten inspannen om aan het werk te gaan. Zij kunnen daarbij ondersteuning krijgen van het UWV. Voor hen die onder de 'nieuwe Wajong' vallen die vanaf 2010 van kracht is, is dit geregeld via een participatieplan voor het krijgen of houden van werk en de nodige ondersteuning daarbij. Voor degenen die onder de oude Wajong van vóór 2010 vallen, zal het UWV hiertoe een 'reintegratievisie' maken. Anders dan de regering eerst had voorgesteld, zullen mensen die arbeidsvermogen hebben toch een Wajonguitkering houden. Maar hun maximale uitkering wordt met ingang van 2018 verlaagd van 75% tot 70% van het minimumloon.

Hulp van gemeenten en extra banen

Na het ingaan van de Participatiewet zullen veel jongeren met een arbeidshandicap dus niet in aanmerking komen voor een Wajonguitkering. Dit plan wordt verdedigd met het argument dat mensen die door ziekte of handicap problemen hebben bij het vinden of houden van werk, bij de gemeenten terecht kunnen voor hulp. De gemeenten, werkgevers en overheid hebben toegezegd dat zij hiervoor extra banen beschikbaar zullen stellen. Werkgevers moeten voor deze banen het wettelijk minimumloon of het geldende CAO-loon betalen. Het is daarbij de bedoeling dat het loon zo laag mogelijk wordt gehouden, om voor hetzelfde geld meer banen te scheppen. Als iemand vanwege zijn of haar beperkingen minder werk kan verzetten dan een gezonde werknemer, kan de gemeente een loonkostensubsidie geven van maximaal 70% van het minimumloon om de werkgever hiervoor te compenseren.

Reële kans op werk?

Het is de vraag of deze maatregelen echt een kans op betaald werk bieden. Het is niet te verwachten dat de gemeenten iedereen met een arbeidshandicap aan het werk zullen helpen. Maar liefst 50% van hen die op dit moment geen werk hebben en in de bijstand zitten, heeft een lichamelijke of psychische beperking. De gemeenten lijken tot nu toe dus niet zo goed te zijn in het re-integreren van mensen met beperkingen. En straks moeten ze dat ook doen voor alle mensen die vroeger recht gehad zouden hebben op de Wajonguitkering en ondersteuning én voor hen die vroeger terechtkonden in beschut werk bij de sociale werkvoorziening, die ook opgaat in de Participatiewet. De extra banen zijn bovendien niet alleen bestemd voor mensen die een beroep doen op de gemeenten, maar ook voor de herkeurde Wajongers.

Het is bovendien zeer de vraag of de extra banen die werkgevers en overheid hebben toegezegd er zullen komen, en of ze ook geschikt zullen zijn voor de mensen voor wie ze zijn bedoeld. Komen er bijvoorbeeld echt banen voor mensen die maar een paar uur per dag kunnen werken? Of die heel veel begeleiding nodig hebben?

Financieel belang gemeenten

De gemeenten gaan bepalen of iemand in aanmerking komt voor beschut werk, een loonkostensubsidie of ondersteuning bij het vinden of houden van werk. De Chronisch Zieken en Gehandicaptenraad (nu: Ieder(in)) en de ANGO (Algemene Nederlandse Gehandicaptenorganisatie) hebben er al voor gewaarschuwd dat vooral mensen die geen recht hebben op een bijstandsuitkering kansloos aan de kant komen te staan. De gemeenten hebben er immers financieel belang bij om met voorrang bijstandsgerechtigden aan werk te helpen, omdat dat leidt tot besparing op de bijstandsuitkeringen.

Medische urenbeperking

In het meest gunstige geval vindt iemand met hulp van de gemeente inderdaad een geschikte baan en verdient dan het minimumloon of zelfs iets meer, waarvoor de werkgever

zo nodig een loonkostensubsidie krijgt. Maar dit laatste gebeurt alleen bij een volledige werkweek. De loonkostensubsidie geldt niet voor compensatie van een medische urenbeperking. Wie niet in staat is fulltime te werken, zal hoogstens een deeltijdcontract kunnen krijgen voor het aantal uren dat hij of zij het werk kan volhouden. Dit betekent dat mensen met ME of CVS, die vaak een forse urenbeperking hebben, op deze manier vrijwel nooit een leefbaar inkomen kunnen verdienen. Zij zijn aangewezen op aanvullende bijstand, voor zover zij daarvoor al in aanmerking komen.

Geen studieregeling

Voor jonge arbeidsgehandicapten met arbeidsvermogen die straks zijn aangewezen op de gemeenten, is er geen studieregeling meer, zoals die nu nog in de Wajong bestaat. Dat betekent dat het voor hen moeilijker zal worden om een studie te volgen en daarmee hun toekomstperspectief te verbeteren.

Inkomensgevolgen

Het NIBUD heeft voor een aantal situaties uitgerekend wat het verschil in besteedbaar inkomen zal zijn tussen de huidige Wajong en de voorgestelde regeling, waarbij mensen vaak een beroep moeten zullen doen op de bijstand. In onderstaande tabel staan de belangrijkste uitkomsten:

Netto besteedbaar inkomen per maand per leefeenheid ¹	Huidig: Wajonguitkering + inkomen partner/ouders	Nieuw: WWB-uitkering ² + inkomen partner/ouders	Lager gezamenlijk inkomen
Woonsituatie			
Alleenstaande	€ 1075,-	€ 1030,-	- 4%
Samenwonend met partner met WWB-uitkering	€ 1905,-	€ 1511,-	- 21%
Samenwonend met partner met minimumloon	€ 2402,-	€ 1624,-	- 32%
Samenwonend met ouders die WWB-uitkering hebben	€ 2585,-	€ 2001,-	- 23%
Samenwonend met ouders met modaal inkomen	€ 3280,-	€ 2877,-	- 12%
Samenwonend/gehuwd met partner met Wajonguitkering		€ 2123	

¹ De vergelijkingen zijn gebaseerd op bedragen van 2014, uitgaande van een volledige Wajonguitkering voor mensen van 23 jaar of ouder. Voor de berekening van het netto besteedbaar inkomen is rekening gehouden met een aantal heffingskortingen en toeslagen en de kostendelersnorm in de WWB.

Zie voor uitleg: Inkomenseffecten Participatiewet en kostendelersnorm WWB, Nibud, 2013 en Minimumvoorbeeld begrotingen en kostendelersnorm, Nibud, 2013.

² WWB: Wet Werk en Bijstand.

In bovenstaande voorbeelden is nog geen rekening gehouden met de vermogenstoets van de bijstand. Voor mensen met een eigen huis of spaargeld kunnen de gevolgen nog veel groter zijn. Het spaargeld of de waarde van het eigen huis moet tot een bepaald bedrag opgemaakt worden, voordat iemand recht krijgt op een bijstandsuitkering. En de meeste studerende die vanwege hun beperkingen niet de mogelijkheid hebben om een bijbaantje te nemen, zullen voor hun studie meer moeten lenen en krijgen dus een hogere studieschuld.

Wat kun je doen om de schade te beperken?

1. Bereid je vast voor op je herkeuring: zorg dat je zelf een goed inzicht hebt in je ziekte en je beperkingen en mogelijkheden. In [de brochure Werk en inkomen bij ziekte](#) staan een 'Invulschema dagelijkse activiteiten' en een 'Checklist beperkingen en mogelijkheden' die je hiervoor kunt gebruiken.
2. Zorg ook voor documentatie over je gezondheidssituatie van je artsen en hulpverleners, eventuele werkgever en collega's (uitslagen van onderzoeken, brieven enz.). Vooral informatie over beperkingen in het aantal uren dat je achter elkaar, en op een dag en in een week, actief kunt zijn en kunt werken, en hoeveel rusttijd je tussendoor nodig hebt, is van belang.
3. Als je denkt dat je 'duurzaam geen arbeidsvermogen' hebt, verzamel dan alles wat daarvoor als bewijs kan dienen: behalve de bovengenoemde documenten ook verklaringen van (vroegere) begeleiders, huisgenoten enzovoort.
4. Als je geen Wajonguitkering of ondersteuning hebt, maar denkt dat je daar misschien wel voor in aanmerking zou komen, vraag die dan zo snel mogelijk aan. Nu kan het nog. Ook op latere leeftijd is het mogelijk nog een Wajongaanvraag te doen, al is het dan wel moeilijker om te bewijzen dat je aan de voorwaarden voldoet.
5. Meer of andere adviezen kunnen volgen wanneer meer bekend wordt over de keuringscriteria en de herkeuringen. Volg de berichtgeving hierover in Steungroepnieuws en op www.steungroep.nl en www.facebook.com/steungroep. Je kunt ook je naam en mailadres doorgeven via info@steungroep.nl voor snelle berichtgeving. Zet in het onderwerp: Wajong-info.
6. Als je vragen hebt of persoonlijk advies wilt: bel met de Steungroep 050 549 29 06. Je kunt je vragen ook mailen naar info@steungroep.nl. Zet er dan wel je telefoonnummer bij, want je krijgt telefonisch antwoord.

Plicht tot arbeid, re-integratieplicht en tegenprestatie

Bij het opgaan van de Wet Werk en Bijstand in de Participatiewet, wil de regering de regels voor een bijstandsuitkering veel strenger en soberder maken. Zo wil men een 'kostendelersnorm' invoeren, die leidt tot een verlaging van de uitkering(en) in meerpersoonshuishoudens waarvan minstens één persoon een bijstands-, TW-, IOAW-, IOAZ- of AOW uitkering heeft.³ Ook wil men de arbeidsplicht en de re-integratieplicht flink aanscherpen. Zo wordt iemand ook verplicht om werk te accepteren waarvoor een reisduur van drie uur per dag nodig is. En als dat nodig is om werk te krijgen, kan de gemeente zelfs een verhuisplicht opleggen.

Wanneer ontheffing is gegeven voor de arbeidsplicht, blijft de re-integratieplicht betaan. Daarnaast moeten gemeenten een regeling maken op grond waarvan zij een tegenprestatie kunnen eisen van mensen met een bijstandsuitkering. Dit houdt in dat zij onbetaald 'maatschappelijk nuttige' werkzaamheden moeten doen. Bij weigering volgt een financiële sanctie. Permanente ontheffing van alle drie de plichten is alleen mogelijk als iemand volledig en duurzaam arbeidsongeschikt is.

---

³ TW: Toeslagenwet: regelt aanvulling van een aantal sociale uitkeringen tot het sociaal minimum. IOAW: Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werknemers. Biedt na WW- of WGA-uitkering een inkomensgarantie tot het sociaal minimum. (WGA: Werkhervatting Gedeeltelijk Arbeidsongeschikten.) IOAZ: Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte gewezen zelfstandigen. Biedt ex-zelfstandigen die vanwege onvoldoende inkomsten moesten stoppen een inkomensgarantie tot het sociaal minimum.

Iedere gemeente mag zelf bepalen hoe onderdelen van de Participatiewet worden uitgevoerd, wanneer ondersteuning of loonkostensubsidie wordt toegekend, wie aan werk geholpen wordt, welke tegenprestatie geëist wordt, of er verzachtende maatregelen komen, enzovoort. Dat móet wel tot willekeur leiden...

Brief Steungroep aan Tweede Kamer

De Steungroep heeft op 9 januari 2014 een brief naar de Tweede Kamer gestuurd. Daarin vroegen wij de Kamerleden onder andere dringend om:

- niet in te stemmen met de voorgestelde herkeuring van bestaande Wajongers en er in ieder geval voor te zorgen dat hun uitkering niet wordt stopgezet voordat zij een passende baan hebben, die zij duurzaam kunnen volhouden en waarmee zij, al dan niet met loonkostensubsidie, voldoende verdienen om niet aangewezen te zijn op de bijstand.
- aandacht te besteden aan de situatie van mensen met een medische urenbeperking in de bijstand, die, zowel wanneer zij niet werken als wanneer zij 'naar vermogen' werken, volgens de huidige plannen per definitie niet boven een bijstandsuitkering uit kunnen komen. De bijstand is, met alle kortingen, eisen en sancties die al zijn doorgevoerd en die nog zijn gepland, geen geschikte regeling voor mensen die vanwege ziekte niet in staat zijn om op eigen kracht een leefbaar inkomen te verdienen en voor zichzelf een beter perspectief te creëren.

Protest

Ook veel anderen hebben hun kritiek naar voren gebracht. Daarbij hebben verschillende organisaties gepleit voor uitstel van de herkeuringen. Aan de kritiek met betrekking tot de positie van de huidige Wajongers is voor een deel tegemoet gekomen doordat zij volgens de aangepaste plannen na de herkeuring in de Wajong kunnen blijven. Maar de uitkeringsverlaging tot 70% blijft een maatregel die geen ander doel heeft dan bot te bezuinigen. En ook al worden de huidige Wajongers voor een deel ontzien, de invoering van de Participatiewet is voor veel anderen met een arbeidshandicap eerder een bedreiging dan een kans te noemen. Daarom moet het verzet tegen deze wet doorgaan. De Steungroep zal zich aansluiten bij alle initiatieven die hoop bieden op een betere uitkomst.